

somnis, vel amentia, qui nihil de baptismo cogitavit, hic non est vere baptizatus; quia defuit consensus.

60. *Dices*: Datur Eucharistia et extrema Unctio in periculo mortis ei, qui repente privatus est usu rationis, etiamsi antea hæc non petierit; et hæc sacramenta in illo vim habent, quia ille bona vita sua et modo vivendi christiane, censetur petiisse; ergo similiter martyrium vim habebit si homo justus in somnis interficiatur: nam hoc ipso quod juste vixit, videtur satis acceptasse mortem pro Christo sustinendam, si articulus necessitatis urgeret. Hæc ratio facit hanc sententiam non improbabilem, eamque insinuat Cajetanus 3. p. q. 87. a. 1. et tenent aliqui recentiores. Contraria tamen videtur verior, ob rationem allatam, unde

R. Esse magnum discrimen: nam illa sacramenta sunt remedia salutis ordinaria quæ omnes Christiani in extremis petere solent, si ratione utantur; et antequam incidant in morbum, habent propositum illis utendi in eo articulo: quod propositum manet etiam dum ratione non utuntur; quia nunquam fuit revocatum. Ipso etiam usu sacramentorum per vitam, satis declarant quid sibi fieri velint in morte. At percussio mortis pro fide non est remedium ordinarium, nec omnes ita sunt comparati ut id desiderent: neque ipso modo vivendi satis declarant se id cupere. Deinde etiamsi quis sæpe optaret mori pro Christo extra periculum positus, hoc tamen non sufficeret; tum quia qui extra periculum id optant, sæpe in mediis periculis animum mutant; tum quia de hac morte, quæ ei inopinato infertur in somnis, nihil cogitavit, nec eam acceptavit. Hæc enim acceptatio in eo consistit, quod quis proposita morte et fidei negatione, vel alia impietate, elingat mortem tanquam minus malum: hoc autem ille non fecit, cum id ei propositum non fuerit.

61. Debet etiam hæc acceptatio fieri ob *causam honestam*, alioquin ipsa percussio mortis non erit opus virtutis, nec grata Deo. Ut si quis statueret mortem pro fide subire ad vanam gloriam, v. g. ad famam patientiæ aut sanctitatis, vel ad nobilitandam familiam. Et quamvis per se non sit peccatum mortale, hujusmodi finem intendere in mortis discrimine subeundo, si alias causa sit justa, (quia quando opus per se licitum est, non est peccatum mortale, si quis ad illud ob finem indifferentem aut venialem se applicet, et per illud hujusmodi finem quærat; ut patet in milite bello justo operam dante); tamen in proposito vix sine peccato mortali fieri potest: nam in hujusmodi negotio tenetur se ad Deum convertere, et robur ab eo flagitare, ut susceptum agonem decore decertet, quod quomodo faciet, nisi opus illud tanquam Deo gratum præstare velit? Deinde in hujusmodi negotio occurrunt homini multæ rationes ob quas mors sit acceptanda; ut præceptum divinum, præmium vitæ æternæ, evitatio damnationis, exemplum Christi et Sanctorum, dignitas religionis Christianæ, et similia; atqui moraliter fieri vix potest, ut quis omnibus istis prætermisissis, sola vana gloria moveatur in illo necessitatis articulo, nisi illas causas contemnat, et hanc unam tanti faciat, ut ob eam paratus sit mori, quamvis alia causa non subesset. Loquor enim in eo eventu, in quo vana gloria vel similis finis est integrum motivum hominis.

62. Denique debet esse *causa pia*, id est, quæ cum vera religione et fide conjuncta sit, verbi gratia, ut placeat Deo, ne Deum offendat, ne a Christi doctrina recedat, ne a vita æterna excidat, etc. Unde 1. Petri 4. dicitur: *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, et virtutis Dei, et qui est ejus spiritus, super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor: si autem ut Christianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine.* Quibus verbis satis explicatur, causam patiendi debere esse piam. Ratio est, quia alioquin non erit martyr Christi, sed seculi vel philosophiæ: martyr enim Christi dicitur, qui dat testimonium doctrinæ Christi; quæ doctrina omnia quæ ad pie vivendum pertinent complectitur. Itaque si quis pro aliqua assertionem philosophicam mortem sustineat, non erit vere martyr, quia Christus eam non tradidit: secus si pro vitando in ea re mendacio, quatenus id est contra doctrinam Christi, qui docuit omne mendacium esse vitandum; vel quatenus id displicet Deo. Simili modo si quis pateretur pro aliqua virtute absque ullo respectu ad Christum vel Deum, non esset martyr Christi; quia non pateretur ut Christianus, ut cultor Dei, sed ut philosophus, more Stoico: ut si quis nollet mentiri, vel pejerare, quia id dedecet philosophum, sectatorem Epicteti aut Zenonis: secus si quia indecens Christiano seu cultori Christi. Idem dicendum de cæteris virtutibus, ubi

Advertendum est, hoc ipso, quo quis patitur pro opere virtutis, cum respectu ad Christum vel religionem Christianam, pati etiam pro veritate fidei, quæ tale opus approbat ut Deo gratum, et contrarium improbat ut ei displicens. Itaque martyr semper dat testimonium doctrinæ fidei, et patitur pro illa: nimirum in seipsa nude, vel in opere virtutis (cujus ipsa est regula) spectata, ut recte D. THOMAS art. 5. q. 124.

63. *Dices*: Quid si mors inferatur propter opus bonum jam factum; sicut sancto Joanni Baptistæ accidit?

R. Tunc eam ita acceptari debere, ut malis eam subire, quam factum tuum improbare: improbare enim opus bonum, est contra doctrinam fidei, quæ habet, tale opus esse laudabile et Deo gratum: unde nolendo improbare, pro fide pateris, eique testimonium tua morte præbes. Nec est contra rationem martyrii, etiamsi doleas te id fecisse, si ex præcepto non tenebaris, ob incommoda quæ idcirco perfers, (quamvis id gloriam operis non nihil obscuret) modo in eo perstes esse opus bonum, et malis mortem oppetere, quam id negare; quia in hoc testimonium veritatis situm est.

64. *Petes 1º*. Utrum actus acceptandi debeat esse supernaturalis?

R. Haud dubie debere esse aliquo modo supernaturalem, seu ex motione Spiritus sancti; quia solis naturæ viribus non potest quis subire martyrium sicut oportet ad salutem, sicut nec alia pietatis opera facere: estque in martyrio peculiaris ratio ob summam difficultatem; et quia fidei Christianæ professionem continet, quam nemo sine auxilio Dei profiteri potest; ut ex Scripturis constat: *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*; actus autem quo quis salutem consequitur, sine gratia fieri nequit.

65. *Petes 2º.* Utrum hæc acceptatio debeat procedere ex dilectione Dei super omnia? Ita videtur sentire Cajetan. art. 2. ubi contra Martinum conatur ostendere, martyrium ex genere suo esse actum charitatis imperatum: ratio ipsius est, *Quia, inquit, qui ponit vitam pro Christo, ipso facto præponit Christum vitæ suæ, ac per hoc omnibus bonis vita minoribus; et consequenter omnibus bonis exterioribus, opibus, honoribus, gloriæ, famæ.*

Sed contrarium est verius. *Primo*, quia multæ sunt aliæ causæ piæ, ob quas mors illa acceptari potest; ut præceptum divinum, dignitas fidei, exemplum Christi, ædificatio proximi, promissio vitæ æternæ, comminatio damnationis: multi enim Martyres elegerunt mortem pro fide Christi, ne vita æterna exciderent, et æternam mortem pro momentanea incurrerent; ut ex gestis Martyrum constat. Sic Eleazarus L. 2. Machab. c. 6. *Etsi in præsentem tempore supplicii hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam.* Et hæc est præcipua ratio, quam Dominus ipse nobis ob oculos ponit, cum ait Marci 8.: *Qui voluerit animam salvam facere, perdet eam; et qui perdidit animam suam propter me et Evangelium, salvam faciet eam.* Quibus verbis efficacissime nos deterret, ne in tormentis, vitæ salvandæ causa, fidem negemus, proposito æterno exitio; et animat ad constantem vitam temporalem profundendam, proposito vitæ æternæ præmio. Igitur qui hæc sibi in martyrio proponit, et ex his se firmat in confessione contra tormenta, facit ex mente Christi. Idem patet ex multis aliis Scripturæ locis, quibus excitamur ad patientiam in tribulationibus, per remunerationem, Lucæ 21. ad Hebræos 10. Jacobi 5. etc.

*Secundo.* Quia quando aliquid per se pium et religiosum est, nulla est necessitas ut id ex affectu charitatis fiat, ut patet in actu fidei, spei, religionis; quia satis per se placet Deo: atqui eligere mortem pro fide Christi est per se pium, est enim opus fidei et fortitudinis Christianæ; ergo.

*Tertio.* Matth. 10. Dominus ait: *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo.* Ubi non requirit ut hæc confessio procedat ex dilectione Dei super omnia.

66. Fateor tamen, ordinarie hanc acceptationem etiam ex charitate procedere, quia fit affectu placendi Deo, eique gratum obsequium exhibendi, qui affectus est charitatis: quo modo intellige D. THOMAS art. 2. ad 2. *Martyrium esse actum charitatis ut imperantis*: imperari enim a charitate nihil est aliud, quam procedere ex affectu charitatis.

Hic tamen affectus non est idcirco dilectio Dei super omnia, quia non omnis affectus charitatis in Deum est dilectio super omnia: hæc enim includit propositum servandi omnia mandata propter Deum, quod propositum non includitur in simplici affectu illi placendi per martyrium: aliud enim est velle placere Deo in illo opere, aliud velle placere in omnibus præceptis observandis. Unde etiam velle ponere vitam pro fide Christi non est dilectio Christi super omnia, ut vult Cajetanus. *Primo*, nam ex vi hujus solius voluntatis non est paratus servare omnia præcepta: multi enim mallent mori, quam fidem Christi negare; non tamen idcirco deserunt fornicationem, ebrietatem et similia peccata, quæ ipsi minoris æstimant, quam Christi negationem: quod signum est, illam voluntatem non includere propositum servandi omnia mandata; ac proinde non esse dilectionem Dei

super omnia. Confirmatur, quia qui horret majora peccata, non statim hoc ipso etiam horret minora: et qui ita detestatur abnegationem Christi ut præoptet mortem, simul potest habere propositum fornicandi. *Secundo*, si iste actus esset dilectio Dei super omnia, statim per eum homo consequeretur remissionem peccatorum, nec opus ei esset contritione; quia dilectio illa justificat hominem, conformans eum perfecte legi divinæ, et delet omnia peccata mortifera: atqui non est probabile, eo ipso peccatorem justificari, quo statuit secum potius mortem subire, quam fidem negare; quia cum illo proposito potest consistere voluntas minoris peccati; ergo hoc propositum non est dilectio Dei super omnia. *Tertio*, esse paratum mori pro aliquo, non est illum diligere supra omnia; tum quia vita corporalis non est maximum hominis bonum, (multi enim pluris faciunt honorem, famam, posteritatis splendorem); tum quia qui pro amico vitam ponit, non diligit eum supra omnia; non enim habet illum pro ultimo fine suo.

67. *Dices*: Qui paratus est vitam fundere pro Christo, paratus etiam est cætera omnia, etiam voluptates suas, quibus fruitur in vita, propter ipsum deserere, atque adeo reipsa deserit illas, mortem acceptando; ergo acceptatio illa est dilectio Christi supra omnia.

R. Inde ut summum sequi, illum malle omnia deserere quam Christum negare; non autem velle absolute omnia deserere ut Christo placeat: unde non est dilectio super omnia; cujus signum est, quod possit quis velle mori, ne fidem datam amico violat: hic tamen non ideo diligit amicum super omnia. Simili modo possum affici in Christum absque dilectione super omnia. Nec obstat illud Domini, Joan. 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*; quia hoc est intelligendum, quando absque intuitu proprii commodi, sola dilectio amici, ut eum a malis liberet, vel bonis cumulet, te ad ponendum animam impellit: tunc enim ponere animam pro amicis, est signum maximæ dilectionis, non simpliciter, (non enim ideo diligit amicum super omnia) sed quæ honeste ipsi impendi possit; quod si proprium commodum ad hoc incitet, ne talis quidem maximæ dilectionis signum erit.

Hinc patet, ponere animam pro Christo, non esse per se infallibile signum dilectionis Christi super omnia: quanquam fatendum sit, inter signa dilectionis divinæ, quæ homines exterius dare possunt, martyrium esse vel maximum; quia etsi per se illa mortis acceptatio non sit dilectio super omnia, hæc tamen illi ordinarie est conjuncta; tum quia Deus singulari modo hominem in illo articulo constitutum ad eam excitat; tum etiam quia homo se quantum potest disponit, et omnium virtutum præsidia ad illum agonem accersit.

Similiter non obstat illud Apostoli 1. ad Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*; quia solum vult docere, cætera omnia nihil prodesse, nisi charitas adsit in eodem homine; non autem omnia ex charitate debere procedere. Itaque hinc solum colligitur, martyrium non prodesse, nisi saltem circa finem, dum adhuc durat, charitas adsit; simili modo dicere potuisset, baptismum sine charitate non prodesse.

68. 3<sup>o</sup>. Requiritur ut non resistat tyranno; hinc milites, quamvis pro fide pugnent et multum mereantur, si pura intentione id faciant, non tamen sunt martyres, cum in bello occumbunt; nec Ecclesia unquam tales pro martyribus coluit. Ratio est, quia martyr Christi debet in patiendi imitari Christum, cuius passio est exemplar martyrii; unde sicut ille dedit testimonium veritati patiendi, non repugnando; cum enim *pateretur, non comminabatur, sed tanquam ovis coram tondente se, sine voce*; ita omnes, qui volunt esse martyres Christi, non debent persecutori armis repugnare, sed sinere se tranquille occidi. Confirmatur, quia qui pugnans moritur non eligit pro fide mortem perpeti, sed inferre; unde revera non acceptat mortem, nisi indirecte, quatenus se periculo exponit. Deinde moriendo non dat testimonium veritatis fidei; quia non videtur mori ut Christianus, sed ut miles victus ab hoste: nec mortem eligit voluntarie, sed patitur necessitate, eo quod non potuit illam hosti inferre: erit tamen martyr, si jam victus, odio religionis occidatur, et ille ob eam causam mortem acceptet.

69. 4<sup>o</sup>. Requiritur ut fide supernaturali veritatem illam credat, pro qua potissimum tuenda mortem eligit. Primo, quia si proprio iudicio illam teneat, sicut hæretici, non tam tuetur doctrinam et auctoritatem Christi, quam suam: non enim quia Christus ita docuit, sic sentit; sed quia ipsi ratione aliqua infirma ita videtur. Confirmatur, quia eadem ratione, qua illam veritatem credit, etiam suas hæreses credit, et pro illis paratus est mori: quod est signum, illum revera non moveri auctoritate Christi, aut alia pia ratione ad ita firmiter credendum, et mortem pro sua fide acceptandam sufficiente, licet exterius ita videatur.

70. Dices: Fieri potest ut patiatur mortem pro aliqua veritate fidei, quam ratione naturali novit esse veram; ut pro confessione unius Dei, vel detestatione idolorum, etc. quæ notitia et sufficiens est ad firmiter credendum, et ad mortem subeundam.

R. Etsi hæc notitia sit sufficiens, tamen non ideo proprie erit martyr Christi, quia non credit propter auctoritatem Christi, vel Dei, sed propter rei perspicuitatem.

Secundo probatur, quia Patres docent, hæreticos, etiamsi pro nomine Christi mortem subeant, non esse veros Christi martyres; et extra Ecclesiam martyrium nihil prodesse: idque tum quia Christo per veram fidem non sunt conjuncti; tum quia charitate, quæ sine vera fide esse non potest, et sine qua mors pro Christo, juxta Apostolum, nihil prodest, sunt destituti. CYPRIANUS epist. 73. ad Jubaianum: *Numquid potest vis baptismi esse major aut potior quam confessio, quam passio, ut quis coram hominibus Christum confiteatur, et sanguine suo baptizetur? Et tamen neque hoc baptisma hæretico prodest, quamvis Christum confessus, et extra Ecclesiam fuerit occisus; nisi si hæreticorum patroni et advocati hæreticos in falsa confessione Christi interfectos, martyres prædicant, etc. vocat falsam confessionem, quia non procedit ex vera fide, sed simulata et falsa.* Idem docet epist. 52. ad Antonianum, et alibi sæpe. Idem tradunt D. AUGUSTINUS epist. 61. et 167., L. 3. contra Crescon. Grammat. c. 47., L. 4. contra Donatistas cap. 17., HIERONIM. in c. 1. ad Galatas, CHRYSOSTOMUS Oratione prima contra Judæos,

71. 5<sup>o</sup>. Requiritur status gratiæ, vel saltem legitima ad gratiam dispositio: nam ut ex Apostolo 1. Cor. 13. et Patribus, citatis constat, martyrium sine charitate nihil prodest. Nec refert quod absque statu gratiæ possit esse actus martyrii, si solam operis substantiam spectes; quia cum hic nihil prosit, nec Christus tales pro suis agnoscat, merito non habentur pro veris martyribus.

Sed difficultas est, quænam sit illa dispositio; de qua sit

## DUBITATIO IV.

QUENAM DISPOSITIO IN PECCATORE SIT NECESSARIA, UT MARTYRIUM EI PROSIT AD SALUTEM.

72. Sunt tres sententiæ: 1<sup>a</sup>. Est, necessariam esse veram contritionem; ex dilectione Dei super omnia profectam. Ratio est, quia putant auctores hujus sententiæ, martyrium non conferre gratiam per se et vi sua, sed solum ex opere et affectu patientis; quare sicut peccator extra martyrium non potest justificari sine vera contritione, nisi sacramentum pœnitentiæ suppleat, ita nec in martyrio. Ita sentit Paludanus in 4. d. 4. q. 3. a. 1. ubi dicit: *Ad baptismum sanguinis non sufficit attritio, sed requiritur contritio. Ad baptismum aque sufficit attritio; et causa est, quia ille justificat ex opere operato, iste ex opere operante.*

Nec obstat quod paulo post dicat, *martyrium æquipollere baptismi aque in duobus effectibus privativis, qui sunt amotio omnis culpæ, et remissio omnis pœnæ*; quia tribuit illi hos effectus ratione charitatis ex qua procedit. Bonaventura eadem dist. p. 2. quæst. 2. *Baptismus sanguinis solum a veniali liberat, a mortali non; quia præsupponit charitatem; aliter nihil valeret ad salutem.* Et infra: *Gratiam non tribuit, sed consummat.* Alex. Halensis 4. p. quæst. 22. memb. 5. art. 1. *Virtute martyrii non confertur gratia, sed collata confirmatur, etc. eandem sententiam sequitur Canus relect. de pœnit. part. 3. Probatur primo, quia non est sacramentum; ergo non habet vim ex opere operato, sed solum ex interno motu animi. Secundo, quia Apostolus 1. Corinth. 13. ait: *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.**

2<sup>a</sup>. Est, sufficere voluntatem patiendi pro Christo, nec opus esse alia pœnitentiæ, etiamsi homo recorderetur suorum peccatorum. Ratio est, tum quia hæc voluntas est virtualis quædam dilectio Dei super omnia, et peccatorum detestatio; tum quia non expedit, hominem tunc occupari circa peccata sua, sed totum intentum esse martyrio sustinendo. Ita Vega L. 6. in Conc. Tridentinum cap. 36. sub finem; ubi addit hanc rationem: Quando duo sunt remedia salutis per se sufficientia, possumus eligere utrumlibet: sed martyrium per se est sufficiens; ergo possumus illud amplecti, ommissa formali pœnitentiæ.

3<sup>a</sup>. Est, requiri saltem attritionem, si homo sit conscius peccati.

Pro solutione notandum est, contritionem posse dupliciter requiri ad fructum martyrii; primo directe, tanquam necessariam dispositionem: secundo indirecte, tanquam opus necessarium ad vitandum novum peccatum. His positis,

73. *Dico I.* Si is, cui martyrium imminet, sit in peccato mortifero, necessaria est illi ad fructum martyrii contritio indirecte, vel saltem attritio, quæ putetur esse contritio, tanquam opus necessarium ad vitandum novum peccatum, quod fructum illius impediret.

*Prob. 1<sup>o</sup>.* Quia si unquam obligat præceptum contritionis, maxime in periculo mortis: atqui is, qui subiturus est martyrium, est in periculo mortis; ergo ratione illius præcepti tenetur tunc contritionem concipere: quare si id voluntarie omittat, peccat mortifere, et continenter manet in actuali peccato, quamdiu omittit: unde martyrium ei prodesse non potest, impossibile enim est hominem justificari, quamdiu manet in affectu peccati. Unde patet, contritionem requiri, si non per se ut dispositionem, saltem ut opus necessarium ad vitandum novum peccatum contra præceptum contritionis; quod tunc obligat, non propter fidei confessionem, sed generatim ob periculum mortis, ex quacumque causa id impendat. Deinde attritionem, si putetur esse attritio, non sufficere, quia per eam non satisfit præcepto contritionis; secus vero si bona fide putetur legitima contritio, quia ita ei satisfit ut contra illud non peccetur.

74. *Dices:* Contritio non requiritur in periculo mortis, nisi propter justificationem: atqui probabile est, attritionem cum martyrio sufficere ad justificationem, sicut sufficit cum baptismo et pœnitentia, ut statim dicemus; ergo sufficit attritio, etiam cognita pro tali. Confirmatur: ille error non potest juvare ad justificationem; ergo est impertinens.

R. Etsi sit probabile, attritionem sufficere cum martyrio ad justificationem, tamen non est certum, quia multi Doctores tenent contrarium; in illo tamen extremo æternæ salutis discrimine homo non potest sequi vias dubias, relictis certis, sed tenetur eligere certam quantum fieri potest: alioquin sine causa exponit se periculo damnationis: nam si illa opinio non sit vera, ejus probabilitas non supplebit defectum necessariæ dispositionis, et ita martyr ille non salvabitur. Secus est in baptismo et pœnitentia; tum quia certius est attritionem ibi sufficere: tum quia non subest periculum præsens damnationis; loquimur enim extra casum mortis. Satis tamen probabile est, in simili discrimine, etiam in his opus esse contritione.

Ad confirmationem: ille error juvat ad justificationem per accidens; quia excusat a violatione præcepti contritionis. Itaque cum non peccet contra præceptum, si alias attritio est legitima dispositio, homo per martyrium justificabitur.

75. *Prob. 2<sup>o</sup>.* Martyrium non est institutum ut remedium delendi peccati, sicut baptismus et pœnitentia, sed est opus heroicum, supponens hominem bene constitutum ad mortem subeundam; est enim voluntaria mortis percussio; ergo non tollit obligationem remediorum ordinariorum, sed potius ex se requirit, ut homo quantum in se est, faciat omnia quæ Deus præscripsit ad gratiam ante mortem consequendam; unde si non est baptizatus, tenetur quatenus ei facultas suppeditat, procurare baptismum; si non suppeditat, tenetur converti in Deum per dilectionem super omnia, et concipere contritionem. Pari modo, si baptizatus est conscius peccati mortiferi, tenetur confiteri: si non potest, tenetur concipere contritionem: hæc enim

omni tempore fuit medium necessarium ad remissionem peccati, præsertim quando sacramentum externum ad hunc effectum institutum, quod contritionis vicem suppleat, adhiberi nequivit.

76. *Dico II.* Contritio non est necessaria per se et directe ut dispositio ad fructum martyrii, sed sufficit attritio. Est sententia D. THOMÆ 3. p. q. 78. a. 1. ad 2. *Passio*, inquit, *pro Christo suscepta obtinet vim baptismi, et ideo purgat ab omni culpa veniali et mortali, nisi actualiter voluntatem peccato invenerit inherentem.* Idem docet Cajetanus ibidem, et passim Thomistæ sequuntur.

*Prob. 1<sup>a</sup>. p.* Quia fundamentum contrariæ sententiæ, scilicet martyrium per se nullam vim habere ad remissionem culpæ mortiferæ, sed solum ex interno affectu patientis, videtur omnino falsum.

1<sup>o</sup>. Quia alioquin etiam in parvulis sanctificandis nullam vim haberet; quod etsi Alexander Halensis loco citato concedat, et Adrianus in 4. q. ultima de baptismo ad 3. probabile putet; est tamen contra sensum Ecclesiæ, quæ Innocentes pro Christo occisos semper tanquam martyres sanctos coluit: et contra communem Doctorum et Patrum sententiam, qui docent, illos, dum pro Christo occiduntur, esse factos martyres Christi, consecutos statum melioris vitæ, regnum cœlorum, gloriam martyrii, esse factos consortes Agni etc., ut supra ostensum est.

Neque dici potest, parvulis esse factum particulare privilegium præ adultis: quia privilegium annexum martyrio non est concessum intuitu personæ, sed causæ; id est, non quia erat martyrium parvulorum, sed quia erat passio pro Christo, et conformatio cum Christo patiente; quæ causa perfectius cernitur in adultis, quam in parvulis.

2<sup>o</sup>. Quia illud fundamentum non est consentaneum doctrinæ Patrum, qui martyrium adultorum, in vi delendi peccati, æquant baptismo. CLEMENS L. 5. Constitutionum Apostolicarum c. 5. *Qui martyrio habitus est dignus, is letitiam in Domino percipiat, quod tantam coronam adeptus sit, et quod propter confessionem ex hac vita exeat, et si catechumenus sit, recedat ad Deum lætus; cruciatus, quo propter Deum afficitur, erit ei verior baptismus; quod is quidem experientia ipsa mortis commoritur Christo, reliqui vero mystica representatione: ubi non actum internum, sed ipsam mortem externam pro Christo obitam præfert baptismo quoad efficaciam, quia est realis configuratio cum Christo.* TERTULLIANUS in Scorpiaco c. 6. *Martyribus nil jam reputari potest; quibus in lavacro vita ipsa deponitur, et in Apologet. sub finem: Quis non pati exoptat ut totam Dei gratiam redimat, ut omnem veniam ab eo compensatione sui sanguinis expediat? omnia enim huic operi delicta donantur: quibus locis causam remissionis peccatorum et justificationis tribuit passioni et morti.* CYPRIANUS epistola 73. *Numquid potest vis baptismi esse major aut potior quam confessio, quam passio, ut quis coram hominibus Christum confiteatur, et suo sanguine baptizetur? Sane si passio pro Christo non haberet vim nisi ex opere operantis, longe major esset vis baptismi, qui per se ad salutem valet.* D. AUGUSTINUS L. 13. de Civit. c. 7. *Quicumque, etiam non percepto regenerationis lavacro, pro Christi confessione moriuntur, tantum vis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte baptismatis: quod sic probat: Qui enim dixit, Si quis*

non renatus fuerit ex aqua etc., etiam dicit: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo:..... et qui perderit animam suam propter me, inveniet eam.* Addit: *Hinc est quod scriptum est, Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus. Quid enim pretiosius quam mors, per quam fit ut et delicta omnia dimittantur, et merita cumulatiùs augeantur?* Denique toto eo capite morti tribuit hoc privilegium et c. 6. *Si pro pietate justitiæ pendatur, (mors) fit gloria renascentis, et cum sit mors peccati retributio, aliquando impetrat, ut nihil retribuatur peccato.* Idem docent alii Patres.

Ubi notandum est, ipsam mortis perpersionem secundum se comparari cum baptismo, eique non minorem vim tribui in peccatis abluendis, quam baptismo; neque hanc vim tribui internæ contritioni, sed operi externo; ergo sicut baptismus non requirit contritionem ut gratiam conferat, ita nec martyrium.

3º. Si contritio esset necessaria, nunquam martyrium posset conferre primam gratiam justificationis; nam hæc haberetur jam per ipsam dispositionem; hoc tamen est contra sententiam Patrum, qui non minus omnem culpam per martyrium deleri volunt, quam per baptismum.

4º. Si solum haberet vim ex opere operantis, non magis deleret peccatum quam exilium pro Christo, carcer, direptio bonorum, eleemosyna Christi amore data: quod est contra Patres supradictos, et communem sensum Ecclesiæ.

5º. Non esset certum, martyrio defunctos regnare cum Christo, imo posset merito sæpe de eo dubitari; quia si quis multa commiserit peccata, opus est longa satisfactione, vel ferventissimis actibus internis, ut ex opere operantis omne debitum pœnæ tollatur. Sæpe autem fit ut martyr parum patiat, et actus internos parum ferventes habeat. Itaque temere faciet Ecclesia, quod illos statim pro martyribus sine ullo discrimine habeat et pro illis orari nolit. Neque recte dixerit INNOCENTIUS III. c. Cum Marthæ, de celebrat. Missarum, §. finali, ex D. AUGUSTINO, *Injuriam facit martyri, qui orat pro martyre.*

77. *Dices*, Martyrium in adultis habere id privilegii, ut per se tollat omnem pœnam, quia adimit tempus necessarium ad satisfactionem, non autem ut per se tollat omnem culpam; hanc enim momento temporis tolli posse per actum proprium hominis, dilectionem vel contritionem: unde non fuisse opus ut ipsi martyrio per se hoc privilegium daretur; ut enim martyrium deleat omnem culpam et pœnam, statimque cælo inferat sicut facit baptismus, satis esse, si ratione actus interni qui ordinariè adest, deleat culpam; et ratione passionis externæ, reatum pœnæ. In parvulis autem habere privilegium delendæ culpæ originalis; tum quia hæc aliena voluntate contracta est; tum quia illi non sunt capaces actus proprii: unde ut aliquem fructum possent ex martyrio reportare, necessarium fuit ut id ei concederetur.

R. Hic modus dicendi non videtur improbabilis, et juxta illum defendi posset sententia D. BONAVENTURÆ, PALUDANI, et aliorum, qui requirunt actum charitatis vel contritionis.

Verum Patres citati amplius velle videntur, dum ipsam perpersionem

mortis non minorem vim ad salutem habere volunt, quam baptismum: quod verum proprie non esset, nisi etiam per se haberet vim sanctificandi. Deinde non distinguunt de culpa et pœna, et generalim docent, omnem culpam etiam originalem, per illam passionem veluti per baptismum sanguineum deleri; idque quia est realis configuratio Christi. Si enim baptismus aquæ, qui est tantum configuratio mystica, tantam vim habet; quomodo martyrium, quod est configuratio realis, non habebit?

Denique, alioquin sæpe valde incertum esset an martyr esset salvus; quia sæpe fit ut non tam perfectos actus internos habeat, ut per eos omnia peccata deleri queant.

78. *Prob. 2ª. p.* Ex his facile probari potest altera pars, nimirum sufficere attritionem. Si enim non est necessaria contritio ut peccatori prosit martyrium ad salutem, ergo sufficit attritio; nam post contritionem et dilectionem Dei super omnia, non potest esse melior dispositio quam attritio.

Quod confirmatur primo, quia attritio sufficit ut baptismus prosit; ergo etiam ut martyrium; cum hoc non minorem vim habeat, ut patet ex dictis. Secundo, nisi attritio sufficeret, nunquam martyrium deleret peccata mortifera; hoc autem non est consentaneum sententiis Patrum; ergo. Tertio, martyrium per se habet vim augendæ gratiæ; ergo conferet primam justificationis gratiam peccatori non ponenti obicem. Consequentia patet a simili in Sacramentis omnibus, quæ conferunt primam gratiam non ponenti obicem, ut communiter Doctores tradunt; idque ideo, quia per se et vi sua gratiam conferunt: atqui non ponitur obex, sed tollitur per attritionem; quia per hanc affectus absolute recedit a peccato, et convertitur ad justitiam; ergo sufficit attritio ad fructum martyrii. Confirmatur, quia attritio est ultima dispositio ad gratiam, inter eas, quæ per se gratiam non includunt vel adducunt; ergo est sufficiens, ut martyrium, quod per se gratiæ est efficax, superveniens primam justificationis gratiam conferat. Quarto, multi acceptant martyrium timore damnationis æternæ, et ex eadem causa dolorem peccatorum concipiunt: hi tamen coluntur pro sanctis martyribus, cum solum habuerint attritionem.

Neque dici potest, Ecclesiam præsumere omnes, qui patiuntur pro Christo, si in peccatis sint, concipere perfectam contritionem; quia satis constat experientia, plurimos per stare metu damnationis, idque sufficere ad fructum supra ostensum ex verbis Domini, *Qui amat animam suam, etc.*

Notandum tamen, si martyr advertat suum dolorem esse imperfectum, ob metum gehennæ, debere conari ad excitandum perfectiorem, quo certiori modo se disponat, ut ante dictum est. Si autem non advertit, excusatur, et attritio per se sufficit.

79. *Dico III.* Etsi voluntas patiendi pro Christo, per se sufficiens sit ad fructum martyrii in justis: non tamen videtur satis esse in peccatore; et primum, si est sibi conscius peccati mortiferi, videtur certum; quia tenetur excitare in se dolorem, et petere veniam, ut Deo reconcilietur: pœnitentia enim est medium per se necessarium ad reconciliationem, quando homo advertit se esse in peccato: cujus ratio est, quia qui cupit reconciliari, debet factum suum, quo offendit, quantum in se est, abolere et reddere infectum;